

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 89/2025-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíťa (sudca spravodajca) a sudcov Libora Duľa a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] zastúpeného JUDr. Ľubou Berezňaninovou, PhD., advokátkou, Hlavná 45, Prešov, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13C/66/2021 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13C/66/2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Okresnému súdu Prešov **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. 13C/66/2021 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré mu **je** Okresný súd Prešov **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Prešov **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **771,68 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa, skutkový stav a sťažnostná argumentácia

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 7. februára 2025 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 13C/66/2021. Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov. Zároveň žiada o priznanie finančného

zadosťučinenia vo výške 10 000 eur a náhrady trov konania. Ústavná sťažnosť bola prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 89/2025-12 z 25. februára 2025.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Banská Bystrica ako súd upomínací podľa § 10 ods. 3 a § 14 ods. 3 zákona č. 307/2016 Z. z. o upomínacom konaní a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov postúpil okresnému súdu návrh na zaplatenie sumy 15 000 eur s príslušenstvom z titulu bezdôvodného obohatenia, o čom sťažovateľa informoval 6. augusta 2021 upovedomením o postúpení veci. Okresný súd uznesením č. k. 13C/66/2021-74 z 13. septembra 2021 vyzval sťažovateľa na vyjadrenie k vyjadreniu žalobcu a na označenie dôkazov, na čo sťažovateľ reagoval podaniami zo 14. a z 18. októbra 2021. V napadnutom konaní do dňa podania ústavnej sťažnosti rozhodnuté nebolo. Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že na termín 8. apríl 2025 je nariadené pojednávanie.

3. Podstata sťažnostnej argumentácie spočíva v tvrdenom porušení základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy zbytočnými priet'ahmi okresného súdu. Sťažovateľ zrekapituloval doterajší priebeh napadnutého konania, pričom osobitne poukázal na skutočnosť, že od posledného procesného úkonu súdu uplynuli už viac ako 3 roky. Podľa jeho názoru prejednávacia vec nie je skutkovo ani právne náročná. Netreba vykonať znalecké dokazovanie ani inak časovo či materiálne náročné dokazovanie. Sťažovateľ sám nedal súdu žiaden dôvod na to, aby tento nemohol konať riadne a bez zbytočných priet'ahov. Zbytočné priet'ahy mali byť spôsobené výlučne postupom okresného súdu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu

4. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení poukázal na písomné stanovisko zákonného sudcu, ktorý v podstatnom uviedol, že zbytočné priet'ahy v napadnutom konaní neboli spôsobené ľahostajnosťou okresného súdu, ale vysokým počtom súdnych spisov, ktoré mu boli pridelené, ako aj obmedzenou možnosťou nariad'ovania pojednávania vzhľadom na pandémiu COVID-19. Zároveň poukázal na skutočnosť, že žiadna zo strán nesignalizovala súvislosť daného konania s iným súdnym konaním či neodkladným opatrením, neurgovala skoršie rozhodnutie vo veci ani nepodala sťažnosť na priet'ahy predsedovi súdu. Aj keď možno pripustiť, že celková dĺžka konania nie je celkom ideálna, podľa názoru zákonného sudcu vzhľadom na individuálne okolnosti veci nevybočuje z medzí ústavnej akceptovateľnosti a udržateľnosti.

5. Vzhľadom na obsah súdneho spisu a vyjadrenia predsedu okresného súdu ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľa na zaujatie stanoviska k danému vyjadreniu a pristúpil k meritórnemu posúdeniu dôvodnosti ústavnej sťažnosti.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je založená na nekonaní, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu v napadnutom konaní.

7. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej

len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

8. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

9. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

10. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o zaplatenie sumy 15 000 eur s príslušenstvom z titulu bezdôvodného obohatenia. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov. Zo súdneho spisu ani z vyjadrenia predsedu okresného súdu nevyplýva žiadna osobitná okolnosť, ktorá by indikovala určitý stupeň skutkovej zložitosti prerokovanej veci.

11. Pri hodnotení správania sťažovateľa ústavný súd po preskúmaní súdneho spisu konštatuje, že správanie sťažovateľa, resp. jeho procesná aktivita nemali osobitný vplyv na celkovú dĺžku napadnutého konania.

12. V súvislosti s posudzovaním postupu okresného súdu v napadnutom konaní ústavný súd na úvod konštatuje, že aktuálna celková dĺžka konania, ktorá od postúpenia veci Okresným súdom Banská Bystrica predstavuje dobu 3 roky a 7 mesiacov, už z ústavnoprávneho hľadiska presiahla dĺžku konania súladnú s obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ktorého porušenie sťažovateľ namieta. Postup okresného súdu bol navyše poznačený výrazným súvislým obdobím nečinnosti, keďže po výzve žalovanému na vyjadrenie k žalobe

z 13. septembra 2021 neuskutočnil v konaní žiaden procesný úkon až do 10. februára 2025, keď nariadil pojednávanie. Zo súdneho spisu pritom nevyplýva žiadna objektívna okolnosť, ktorou by bolo možné také dlhé a súvislé obdobie nečinnosti okresného súdu ospravedlniť.

13. Za relevantnú nemožno označiť obranu, že sťažovateľ nepodal sťažnosť na priet'ahy predsedovi súdu, okrem iného aj preto, že rozhodovacia prax ESLP a ústavného súdu sa ustálila v tom, že podanie sťažnosti na priet'ahy predsedovi súdu nemožno považovať za účinný prostriedok nápravy a podmieňovať tým podanie ústavnej sťažnosti (napr. rozsudok Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike z 12. 6. 2012, rozsudok Komanický proti Slovenskej republike z 12. 6. 2012, rozsudok Bednár proti Slovenskej republike z 8. 10. 2013 a iné, pozn.). Nadmerná zaťaženosť všeobecného súdu či konkrétneho sudcu taktiež nie je objektívnou okolnosťou, ktorá by bola spôsobilá ospravedlniť také výrazné priet'ahy zo strany okresného súdu.

14. Je pravdou, že plynulý priebeh napadnutého konania bol čiastočne narušený aj pandémiou COVID-19. Ústavný súd berie na vedomie argumenty predsedu okresného súdu týkajúce sa pandémie, ale zároveň poukazuje na svoju rozhodovaciu činnosť, v zmysle ktorej pandémia ochorenia COVID-19 môže byť dôvodom nečinnosti, avšak v rámci ojedinelej nečinnosti trvajúcej kratší čas aj s prihliadnutím na predmet konania a jeho význam pre sťažovateľa (napr. IV. ÚS 266/2022). Obmedzenia, ktoré si vyžiadala pandémia COVID-19, môžu mať nepriaznivý vplyv na vybavovanie vecí vnútroštátnymi súdmi, hoci to v zásade nemôže zbaviť štát všetkej zodpovednosti za nadmernú dĺžku predmetného konania (sťažnosť vo veci Q and R proti Slovinsku, č. 19938/20, rozhodnutie z 8. 2. 2022, § 80). V okolnostiach prejednávanej veci uvedené okolnosti nie sú objektívne spôsobilé ospravedlniť celkovú dĺžku napadnutého konania a takú dlhú nečinnosť zo strany okresného súdu.

15. S poukazom na celkovú dĺžku napadnutého konania poznamenanú nečinnosťou okresného súdu ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd nepostupoval v napadnutom konaní v intenciách čo najrýchlejšieho a efektívneho prerokovania a ukončenia sporu. Ústavný súd preto dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

16. Vzhľadom na to, že konanie ešte stále nie je právoplatne skončené, ústavný súd zároveň prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

17. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020). Ústavný súd konštatuje, že v uvedenej veci prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd považoval v okolnostiach danej veci za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 1 000 eur, ktoré mu je okresný súd povinný zaplatiť do dvoch mesiacov

od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku tohto nálezu). V prevyšujúcej časti požadovaného finančného zadosťučinenia ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhoviel (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

18. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 771,68 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a písomné podanie ústavnej sťažnosti) vykonané v roku 2025 podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2025 v sume 371 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2025 v sume 14,84 eur (podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma trov konania tak predstavuje sumu 771,68 eur. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. marca 2025

Ladislav Duditš
predseda senátu